

Visuomenės subjektyviosios gerovės ir pajamų sąveikos empirinė analizė (Europos Sąjungos šalių atvejo analizė)

ARTŪRAS GATAŪLINAS

Lietuvos socialinių tyrimų centro Sociologijos institutas, A. Goštauto g. 11, LT-01108 Vilnius

El. paštas: arturas.gataulinas@gmail.com

Straipsnyje nagrinėjama subjektyviosios gerovės priklausomybė nuo pajamų lygio analizuojant ES šalių atvejį. Ši priklausomybė yra nagrinėjama tiek mikrolygmeniu, apimant atskirų gyventojų ir gyventojų grupių pagal pajamų decilijų lygį, tiek ir makrolygmeniu, akcentuojant vidutinę visuomenės subjektyviąją gerovę, vidutines pajamas bei pajamų pasiskirstymo netolygumą. Straipsnyje aptariama subjektyviosios gerovės priklausomybės nuo pajamų problema ir pateikiama šios priklausomybės empirinė analizė bei jos rezultatų interpretavimas. Nustatyta, kad pajamos daro teigiamą poveikį gyventojų subjektyviajai gerovei tiek mikro-, tiek ir makrolygiu. Mikrolygmeniu pastebėtas reikšmingas asmenybės bruožų poveikis individo subjektyviajai gerovei. Taip pat nustatyta, kad kuo pajamos yra tolygiau pasiskirsčiusios visuomenėje, tuo yra aukštesnė vidutinė visuomenės subjektyvioji gerovė.

Raktažodžiai: subjektyvioji gerovė, pajamos, ES šalys

IVADAS

Subjektyviosios gerovės ir pajamų ryšys yra ne tik bene dažniausiai nagrinėjama, bet kartu ir kontroversiškiusia subjektyviosios gerovės tyrimų tema. Ši tema mokslinių debatų objektu tapo dar XX a. 8-ajame dešimtmetyje, kai Pensilvanijos universiteto profesorius R. Easterlinas (1974) publikavo straipsnį, kuriame nagrinėjo pajamų poveikį subjektyviajai gerovei. Autorius teigė, kad tam tikros šalies viduje aukštesnes pajamas turintys individai yra laimingesni nei žemesnes pajamas turintieji. O lyginant skirtingo vidutinio pajamų lygio šalių gyventojų vidutinius subjektyviosios gerovės lygius, turtingesnių šalių gyventojai nebūtinai bus laimingesni nei mažiau turtingų šalių. Šis nevienareikšmis pajamų poveikis subjektyviajai gerovei vėliau buvo pavadintas Easterlino paradoksu. Kaip reakcija į šiuos R. Easterlino teiginius vėliau skelbiami mokslo darbai ir paneigė, ir patvirtino R. Easterlino išvadas. Pavyzdžiui, R. Veenhovenas ir J. Ehrhardt'as (1995) teigė, kad socialiniai palyginimai nėra svarbūs individo subjektyviajai gerovei. Interpretuojant pajamas tai reikštų, kad didesnes pajamas gaunantis individas, lygindamas savo gerbūvį su mažesnes pajamas gaunančių individų gerbūviu, dėl to nesijaus mažiau laimingas. Pagal vėlesnės M. Hagerty ir R. Veenhovenos (2003) empirinės analizės rezultatus, šalies vidutinių pajamų augimas gali būti siejamas su šalies vidutinės subjektyviosios gerovės augimu. Autoriai taip pat teigia, kad individo savo pajamų lyginimas su kitų individų pajamų lygiu neturi poveikio jo subjektyviosios gerovės lygiui. B. Stevensonas ir J. Wolferso (2008) manymu, pajamos daro teigiamą stiprų poveikį subjektyviajai gerovei – tai akivaizdu tiek lyginant skirtingo turtingumo gyventojus šalies

viduje, tiek ir skirtingų vidutinių pajamų šalis. Pasak jų, subjektyviosios gerovės pokyčiai laike gali būti siejami su vidutinių pajamų pokyčiais. Šiuos jų teiginius dar labiau sustiprina W. Sackso ir kt. (2010) atliktos studijos. Vėlesniame savo darbe B. Stevensonas ir J. Wolfersas (2013) teigia, kad nėra pagrindo manyti, kad yra tam tikras pajamų lygis (prisistotinio taškas), kurį perkopus papildomas pajamų išaugimas nebedarys poveikio subjektyviosios gerovės lygiui.

Kai kurių subjektyviosios gerovės tyrėjų teigimu, pajamos, pasiekus tam tikrą tašką, nebeteri didesnės įtakos subjektyviosios gerovės lygiui (Lyard 2003; Frey, Stutzer 2002). Taigi, atsižvelgiant į šią apibūdintą subjektyviosios gerovės ir pajamų sąveikos kontroversiją, prasminga panagrinėti subjektyviosios gerovės ir pajamų santykį aprašančius empirinius duomenis.

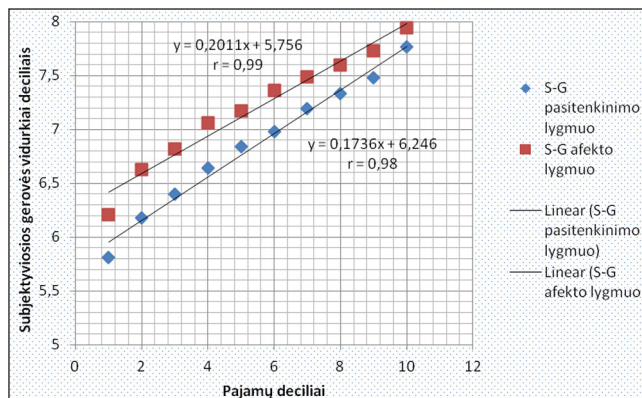
Straipsnio tikslas: įvertinti ES šalių gyventojų pajamų poveikį jų subjektyviajai gerovei mikro- ir makrolygmeniu.

Šiame straipsnyje nagrinėjami Europos socialinio tyrimo, Europos vertybių tyrimo bei Eurostat duomenys. Mikrolygmuo šiame straipsnyje yra interpretuojamas kaip atskirų gyventojų bei gyventojų grupių pagal pajamų decilius lygmuo, makrolygmuo – kaip šalies gyventojų vidutinis lygmuo.

SUBJEKTYVIOSIOS GEROVĖS IR PAJAMŲ SĄVEIKA MIKROLYGMENIU

EVT duomenų bazės duomenimis, subjektyvioji gerovė, įvertinta afekto ir pasitenkinimo komponentų metodais, mikrolygmeniu nestipriai koreliuoja su ES šalių gyventojų pajamomis. Subjektyviosios gerovės, įvertintos afekto komponento metodu, ir pajamų, įvertintų atsižvelgiant į perkamųjų galių paritetus, koreliacijos koeficientas yra lygus 0,246 (atlikus pajamų logaritminę transformaciją – 0,314). Tai reiškia, kad individų pajamoms didėjant, subjektyvioji gerovė neturi labai ryškios tendencijos didėti. Subjektyviosios gerovės, įvertintos pasitenkinimo komponento metodu, ir ES gyventojų pajamų koreliacijos koeficientas atitinkamai yra lygus 0,234 (atlikus pajamų logaritminę transformaciją – 0,298).

Šią pavienių individų mikrolygio analizę verta papildyti stambesnio lygio mikroanalize ir įvertinti, kaip pajamų decilių rangai siejasi su šiam rangui priklausančių respondentų vidutine subjektyviaja gerove. Koreliacinė-regresinė analizė rodo labai stiprų ryšį tarp vidutinės subjektyviosios gerovės ir pajamų rango (1 pav.). Vidutinės subjektyviosios gerovės, įvertintos pasitenkinimo komponento metodu, ir decilio rango koreliacijos koeficientas yra lygus 0,99, o vidutinės subjektyviosios gerovės, įvertintos afekto komponento metodu, koreliacijos

1 pav. Subjektyviosios gerovės lygiai, įvertinti pagal atskirus pajamų decilius

Šaltinis: apskaičiuota ir sudaryta autoriaus remiantis *European Social Survey* 2008 m. integruota mikroduomenų baze.

koeficientas yra lygus 0,98. Tai reiškia, kad stabilus asmenų perėjimas iš žemesnio pajamų decilio į aukštesnįjį reiškia stabilų vidutinio subjektyviosios gerovės lygio išaugimą.

Taigi žvelgiant į koreliacijas matyti, kad ryšys tarp pajamų ir subjektyviosios gerovės, įvertintos atskirų individų lygiu, yra gerokai silpnesnis nei ryšys tarp pajamų decilio rango ir vidutinės subjektyviosios gerovės, įvertintos gyventojų pajamų decilių grupėse. Tai skatina ieškoti šio skirtumo priežasties individualiu lygmeniu – veiksmų, kurie sąveiką tarp subjektyviosios gerovės ir pajamų daro silpną, kai nagrinėjami atskiri individai, tačiau ji išsilygina analizuojant stambesnes visuomenės grupes, tokias kaip visuomenės grupės pagal pajamų decilius. Interpretuojant mažą koreliacijos koeficientą atskirų individų lygmeniu yra akivaizdu, kad individai, turintys panašias pajamas, turės daugiau arba mažiau skirtingus subjektyviosios gerovės lygius arba, kitaip tariant, nepaisant pajamų lygio, individų polinkis turėti skirtingus subjektyviosios gerovės lygius iš dalies skiriasi. Įvairių individų genetinis polinkis į skirtingą subjektyviosios gerovės lygį iškreipia koreliacijos koeficientą tarp individo subjektyviosios gerovės lygio ir jo pajamų lygio. Paveldimumas neabejotinai daro poveikį individo subjektyviosios gerovės lygiui, tačiau skirtingi autoriai pabrėžia nevienodą šio poveikio lygį. D. Lykkeno ir A. Tellegeno (1996) teigimu, paveldimumas lemia apie 80 % individo subjektyviosios gerovės lygio, M. Bartelso ir D. I. Boomsma (2009) tyrimo duomenimis – 36–50 %. Pagal M. Bartelsą ir kt. (2010), paveldimumas lemia 22 % vyrų ir 41 % moterų subjektyviosios gerovės, pasak J. Stubbe ir kt. (2005), jis lemia apie 38 % individo subjektyviosios gerovės lygio, o R. Riemano ir kt. (1998) manymu – 11–16 % individo subjektyviosios gerovės lygio.

Dažnai individo genetinis polinkis turėti vienokį ar kitokį subjektyviosios gerovės lygį yra siejamas su individo asmenybės bruožais. Individas paveldi polinkį į tam tikrus asmenybės bruožus, kurie daro įtaką individo subjektyviosios gerovės vertinimams. Galima išskirti dvi teorijas, kurios individo asmenybės bruožus sieja su subjektyviaja gerove individo subjektyviosios gerovės adaptacijos kontekste: dinaminės pusiausvyros teoriją (Headey ir Wearing 1989; Headey 2006) bei homeostatinę subjektyviosios gerovės teoriją (Cummins 1998; 2000; 2003; 2010). Akcentuojami tokie Didžiojo penketo asmenybės bruožų modelio asmenybės bruožai kaip ekstravertiškumas, kuris skatina teigiamesnius vertinimus bei emocijas, neurotiškumas, kuris skatina neigiamesnius vertinimus bei emocijas, ir atvirumas patirčiai, kuris lemia subjektyviosios gerovės pokyčių mastą. Šių asmenybės bruožų poveikį individo subjektyviajai gerovei pabrėžia R. Lucas (2008).

Taigi mikrolygmeniu, interpretuojant jį kaip atskirų individų lygį, pajamos turi skirtingo masto poveikį individo subjektyviajai gerovei priklausomai nuo įgimto individo polinkio į tam tikrus asmenybės bruožus, kurie iš dalies modifikuoja pajamų poveikį individo subjektyviosios gerovės lygiui. Apskritai pajamų poveikis subjektyviajai gerovei mikrolygmeniu (atskirų individų lygis) yra teigiamas, tačiau nėra labai stiprus. Tačiau mikrolygmenį interpretuojant kaip pajamų decilio vidutinės reikšmės, skirtingas atskirų individų polinkis į tam tikrą subjektyviosios gerovės lygį grupėse išsilygina, todėl koreliacijos koeficientas rodo labai stiprią sąveiką tarp pajamų lygio ir subjektyviosios gerovės lygio.

PAJAMŲ IR SUBJEKTYVIOSIOS GEROVĖS SĄVEIKA MAKROLYGMENIU

Nagrinėjant pajamų ir subjektyviosios gerovės sąveiką makrolygmeniu kaip šalių vidurkius, skirtingi individų polinkiai į subjektyviosios gerovės lygį išsilygina, todėl pastebimas stiprus koreliacinis ryšys tarp vidutinių gyventojų pajamų ir vidutinės gyventojų subjektyviosios gerovės, įvertintos afekto komponento metodu. Koreliacijos koeficientas yra lygus 0,71 (2 pav.).

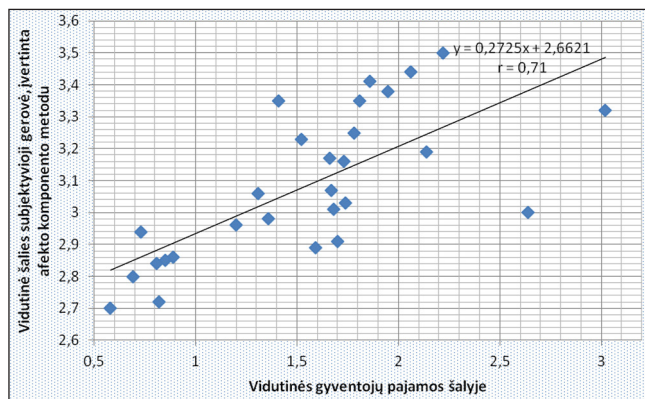
Taigi yra empirinis pagrindas teigti, kad kuo aukštesnės šalies vidutinės pajamos, tuo aukštesnė šalies vidutinė subjektyvioji gerovė.

Šią stiprią sąveiką makrolygmeniu patvirtina koreliacijos koeficientas tarp subjektyviosios gerovės, įvertintos afekto komponento metodu, ir metinių ekvivalentinių disponuojamų pajamų, paimtų iš *Eurostat* duomenų bazės. Koreliacijos koeficientas tarp šių kintamųjų yra lygus 0,77. Taigi šalys, turinčios aukštesnius metinių ekvivalentinių disponuojamų pajamų rodiklius, turi stiprią tendenciją turėti aukštesnius vidutinius subjektyviosios gerovės rodiklius (3 pav.).

Savo ruožtu subjektyvioji gerovė, įvertinta pasitenkinimo komponento metodu, stipriai koreliuoja su vidutinėmis gyventojų pajamomis (4 pav.). Šią koreliaciją galima išreikšti logaritmine funkcija.

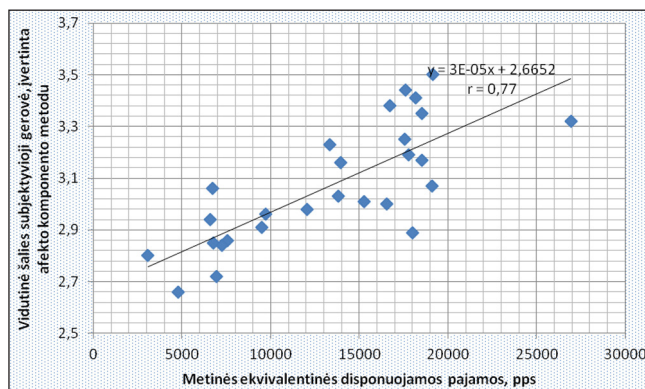
Logaritminės koreliacijos koeficientas yra lygus 0,79. Šio tipo funkcijos pritaikymas, apibūdinant sąveiką, leidžia svarstyti idėją apie mažėjantį pajamų poveikį subjektyviajai gerovei turtingiausių šalių atveju arba net kalbėti apie tam tikrą subjektyviosios gerovės homeostazės būseną (Cummins 1998; 2000; 2003; 2010). Taigi galima teigti, kad šalyse, kuriose pajamos yra santykinai mažesnės, subjektyvioji gerovė labiau priklauso nuo pajamų nei šalyse, kuriose pajamos yra santykinai aukštesnės.

Nagrinėjant vidutinę šalies subjektyviosios gerovės, išreikštos pasitenkinimo komponento metodu, sąveiką su metinėmis ekvivalentinėmis disponuojamomis pajamomis, galima daryti išvadą apie stiprią priklausomybę tarp šių dviejų rodiklių (5 pav.). Koreliacijos

2 pav. Vidutinių pajamų ES šalyse ir vidutinės subjektyviosios gerovės, įvertintos afekto komponento metodu, priklausomybė

Šaltinis: apskaičiuota ir sudaryta autorius remiantis *European Values Study* 2008 m. integruota mikroduomenų baze.

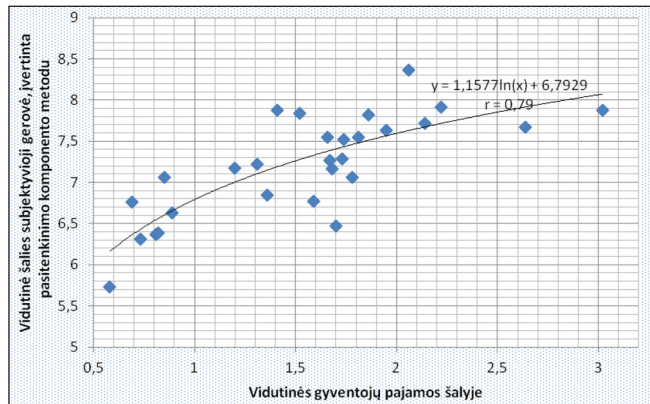

3 pav. Metinių ekvivalentinių disponuojamų pajamų ES šalyse ir šalies vidutinės subjektyviosios gerovės, įvertintos afekto komponento metodu, priklausomybė

Šaltiniai: apskaičiuota ir sudaryta autorius remiantis *European Values Study* 2008 m. integruota mikroduomenų baze ir *Eurostat*.

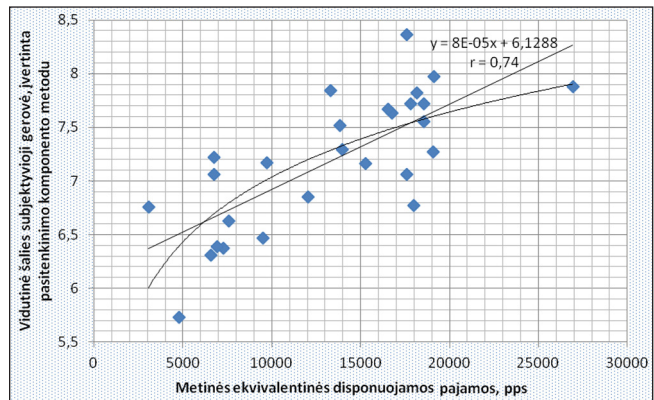
4 pav. Gyventojų vidutinių pajamų ES šalyse ir vidutinės subjektyviosios gerovės, įvertintos pasitenkinimo komponento metodu, priklausomybė

Šaltinis: apskaičiuota ir sudaryta autoriaus remiantis *European Values Study* 2008 m. integruota mikroduomenų baze.

5 pav. Metinių ekvivalentinių disponuojamų pajamų ES šalyse ir vidutinės subjektyviosios gerovės, įvertintos pasitenkinimo komponento metodu, priklausomybė

Šaltinis: apskaičiuota ir sudaryta autoriaus remiantis *European Values Study* 2008 m. integruota mikroduomenų baze ir *Eurostat*.

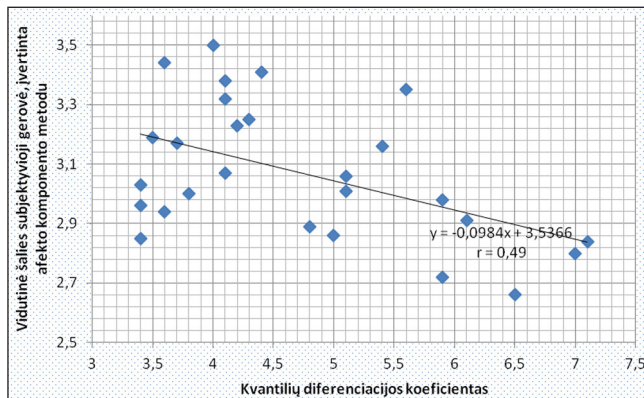
koeficientas yra lygus 0,74. Šią sąveiką taip pat neblogai aprašo ir logaritminė funkcija. Turtingesnėse šalyse subjektyvioji gerovė yra aukštesnė nei mažiau turtingose, tačiau ryšys tarp pajamų ir subjektyviosios gerovės turi tendenciją būti stipresnis mažiau turtingose šalyse.

Be vidutinių pajamų įtakos subjektyviajai gerovei, prasminga panagrinėti ir pajamų netolygumo visuomenėje poveikį subjektyviajai gerovei. Laikantis nuoseklumo, šią sąveiką geriau pradėti nagrinėti nuo subjektyviosios gerovės, įvertintos afekto komponento metodu.

Pajamų pasiskirstymo netolygumas vidutiniškai stipriai koreliuoja su subjektyviaja gerove, įvertinta afekto komponento metodu (6 pav.). Koreliacijos koeficientas yra lygus 0,49. Šalys, kuriose pajamų pasiskirstymo netolygumas yra didesnis, turi žemesnę vidutinę subjektyviają gerovę.

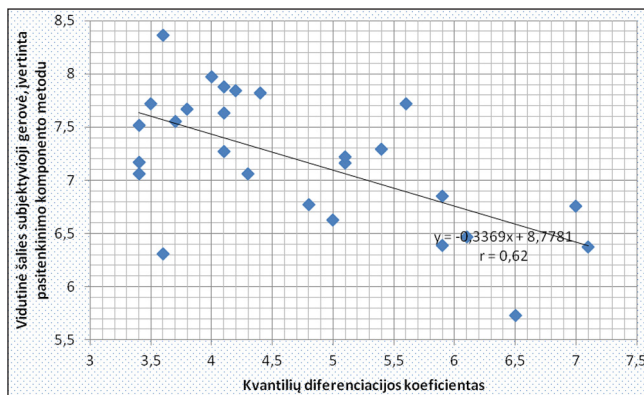
Stipresnis koreliacijos ryšys yra nustatytas tarp vidutinės subjektyviosios gerovės, įvertintos pasitenkinimo komponento metodu, ir pajamų netolygumo rodiklių. Šalyse, kuriose pajamų pasiskirstymo netolygumas yra aukštesnis, subjektyvioji gerovė turi tendenciją būti žemesnė (7 pav.).

Šiame tyrime subjektyviosios gerovės lygio priklausomybė nuo pajamų gali būti interpretuojama remiantis A. Gataulino disertacijoje „Lietuvos visuomenės subjektyvioji gerovė Europos Sąjungos šalių kontekste“ pasiūlytu *Poreikių subjektyviosios gerovės konceptualiuoju modeliu*, akcentuojančiu socialiai priimtinių ir fiziologinių poreikių patenkinimą, kuris lemia subjektyviosios gerovės lygį. Darant prielaidą, kad pajamos yra viena geriausių poreikių pa-

6 pav. Pajamų netolygumo rodiklio – kvantilių diferenciacijos koeficiento – ES šalyse ir vidutinės subjektyviosios gerovės, įvertintos afekto komponento metodu, priklausomybė

Šaltiniai: apskaičiuota ir sudaryta autorius remiantis *European Values Study* 2008 m. integruota mikroduomenų baze ir *Eurostat*.

7 pav. Pajamų netolygumo rodiklio – kvantilių diferenciacijos koeficiento – ES šalyse ir vidutinės subjektyviosios gerovės, įvertintos pasitenkinimo komponento metodu, priklausomybė

Šaltiniai: apskaičiuota ir sudaryta autorius remiantis *European Values Study* 2008 m. integruota mikroduomenų baze ir *Eurostat*.

tenkinimo galimybių išraiškų, galima teigti, kad geriau patenkinti poreikiai reiškia aukštesnę individų subjektyviąją gerovę. Poreikius formuoja ne tik fiziologiniai procesai, bet ir informacijos srautai, vykstantys tiek šalies viduje tarp skirtingų socialinių sluoksnių, tiek ir dėl globalizacijos proceso tarp skirtingų šalių ir kultūrų. Skurdesnių ES šalių gyventojų žemesnę subjektyviąją gerovę makrolygmeniu formuoja tiek prastesnės fiziologinių poreikių tenkinimo galimybės, tiek ir socialiai priimtinių poreikių, kuriuos globalizacijos proceso metu formuoja informacijos srautai iš turtingesnių šalių, galimybės.

IŠVADOS

Mikrolygmeniu nustatyta silpna priklausomybė tarp respondento namų ūkio pajamų ir jo subjektyviosios gerovės, tačiau labai stipri priklausomybė nustatyta šalies viduje tarp decilio rango ir šiam pajamų rangui priklausančių gyventojų vidutinės subjektyviosios gerovės. Taigi atsiranda viena kitą nelabai atitinkančios empirinių duomenų tendencijos – pavienių gyventojų atveju priklausomybė tarp pajamų ir subjektyviosios gerovės silpna, o paskirų decilių atveju ši priklausomybė yra labai stipri. Šalies decilių reikšmė yra stambesnis lygmuo nei pavienių šalies gyventojų reikšmės, bet smulkesnis lygmuo nei šalies vidutinė reikšmė. Decilių atveju, pereinant iš žemesnio pajamų decilio į aukštesnįjį, subjektyvioji gerovė turi stabilią tendenciją didėti. Ši mikrolygmens empirinių tendencijų neatitikimą galima paaiškinti asmenybės bruožų poveikiu subjektyviajai gerovei, kuris aktyviai pasireiškia atskirų

gyventojų atveju, tačiau susilygina atskirų decilių atveju. Taigi tyrimas patvirtina asmenybės bruožų poveikį subjektyviajai gerovei, identifikuojamą ir kitų subjektyviosios gerovės tyrėjų. Tyrimo rezultatai taip pat rodo, kad asmenybės bruožų poveikis subjektyviajai gerovei turi savo ribas. Pajamoms pereinant iš vieno decilio į kitą, nepaisant asmenybės bruožų poveikio, kinta ir subjektyviosios gerovės lygis. Dar tyrimo rezultatai atskleidžia makrolygmeniu stiprią koreliaciją tarp šalies vidutinių pajamų ir vidutinės subjektyviosios gerovės, t. y. turtingesnių ES šalių gyventojai turi tendenciją turėti aukštesnę subjektyviają gerovę.

Apibūdinant gyventojų pajamų netolygumo poveikį subjektyviajai gerovei, yra empirinis pagrindas teigti, kad pajamų netolygumo didėjimas ES mažina vidutinę subjektyviają gerovę. Kitaip tariant, galima tvirtinti, kad šalyse, kuriose pajamų pasiskirstymo netolygumas yra didesnis, vidutinė subjektyvioji gerovė turi tendenciją būti mažesnė.

Žvelgiant į šiuos tyrimus iš „Easterlin paradox“ perspektyvos (Easterlin 1974), galima tvirtinti, kad tyrimo rezultatai papildo kitų autorių tyrimus, kurie neigia šį paradoksą (Veenhoven ir Hagerty 2006; Stevenson ir Wolfers 2008; Sacks ir kt. 2010) ir tvirtina, kad pajamos ir subjektyvioji gerovė siejasi ne tik makro-, bet ir mikrolygmeniu. Turtingesnių šalių atveju jų poveikis gyventojų subjektyviajai gerovei yra mažesnis.

Disertaciniame darbe buvo tirtos tik pajamos, bet ne turtas, ir tai galima vertinti kaip šio tyrimo ribotumą. Pajamos sudaro tik dalį individo poreikių tenkinimo galimybių. Turto svarbą subjektyviajai gerovei savo darbe pabrėžė B. Headey ir M. Woodenas (2003).

Gauta 2014 01 02

Priimta 2014 04 07

Literatūra

1. Bartels, M.; Boomsma, D. I. 2009. “Born to be Happy? The Etiology of Subjective Well-being”, *Behavioral Genetics* 39: 605–615.
2. Bartels, M.; Saviouk, V.; de Moor, M. H. M.; Willemsen, G.; van Beijsterveldt, T. C. E. M.; Hottenga, J. J.; de Geus, E. J. C.; Boomsma, D. J. 2010. “Heritability and Genome – Wide Linkage Scan of Subjective Happiness”, *Twin Research and Human Genetics* 13(2): 135–142.
3. Cummins, R. A. 1998. “The Second Approximation to an International Standard for Life Satisfaction”, *Social Indicators Research* 43: 307–334.
4. Cummins, R. A. 2000. “Personal Income and Subjective Well-being: A Review”, *Journal of Happiness Studies* 1: 133–158.
5. Cummins, R. A. 2003. “Normative Life Satisfaction: Measurement Issues and a Homeostatic Model”, *Social Indicators Research* 64(2): 225–256.
6. Cummins, R. A. 2010. “Subjective Well-being, Homeostatically Protected Mood and Depression: A Synthesis”, *Journal of Happiness Studies* 1(1): 1–17.
7. Easterlin, R. A. 1995. “Will Raising the Incomes of All Increase the Happiness of All?”, *Journal of Economic Behavior and Organization* 27: 35–47.
8. Eurostat Home – European Commission. Prieiga per internetą: www.europeanvaluesstudy.eu
9. European Social Survey (ESS). Prieiga per internetą: www.europeansocialsurvey.org
10. European Values Study. Prieiga per internetą: www.europeanvaluesstudy.eu
11. Frey, B. S.; Stutzer, A. 2002. “What Can Economists Learn from Happiness Research?”, *Journal of Economic Literature* 40(2): 402–435.
12. Hagerty, M. R.; Veenhoven, R. 2003. “Wealth and Happiness Revisited – Growing National Income Does Go with Greater Happiness”, *Social Indicators Research* 64(1): 1–27.
13. Headey, B.; Wooden, M. 2003. “The Effects of Wealth and Income on Subjective Well-being and Ill-being”, *32nd Conference of Economists (Australia and New Zealand), 29 September – 1 October*. Melbourne Institute of Applied Economic and Social Research.
14. Lyard, R. 2003. “Happiness: Has a Social Science a Clue?”, *Lionel Robbins Memorial Lectures 2002/3*. London School of Economics.
15. Lykken, D.; Tellegen, A. 1996. “Happiness is a Stochastic Phenomenon”, *Psychological Science* 7: 186–189.

16. Rieman, R.; Angleitner, A; Borkenau, P; Eid, M. 1998. "Genetic and Environmental Sources of Consistency and Variability in Positive and Negative Mood", *European Journal of Personality* 12: 345–364.
17. Sacks, D. W.; Stevenson, B.; Wolfers, J. 2010. "Subjective Well-being, Income, Economic Development and Growth", *Working Paper 16441*. National Bureau of Economic Research.
18. Schnittker, J. 2008. "Happiness and Success: Genes, Families, and the Psychological Effects of Socio-economic Position and Social Support", *American Journal of Sociology* 114: 233–259.
19. Stevenson, B.; Wolfers, J. 2008. "Economic Growth and Subjective Well-being: Reassessing the Easterlin Paradox", *Iza diskusio paper* No. 3654.
20. Stevenson, B.; Wolfers, J. 2013. "Subjective Well-being and Income: Is There Any Evidence of Satiation?", *NBER Working Paper Series* No. 18992.
21. Stubbe, J. H.; Posthuma, D.; Boomsma, D. I., DeGeus, E. J. C. 2005. "Heritability of Life Satisfaction in Adults: A Twin-Family Study", *Psychological Medicine* 35: 1581–1588.
22. Veenhoven, R.; Ehrhard, J. 1995. "The Cross-National Pattern of Happiness: Test of Predictions Implied in Three Theories of Happiness", *Social Indicators Research* 34: 33–68.

ARTŪRAS GATAŪLINAS

An empirical analysis of interaction between society's subjective well-being and income (a case study of European Union countries)

Summary

The paper examines the impact of income on subjective well-being analysing the case of EU countries. The impact has been examined in both ways: micro level, taking into account the level of separate individuals and groups of individuals based on income deciles, and the macro level, taking into account the average level of subjective well-being, average level of income and inequality of income distribution.

In this article, the controversy of the interpretation of the impact of income on the subjective well-being is presented. The main finding is that income does impact on the level of subjective well-being in both micro and macro levels of society. It also identifies the significance of the role of personality traits that are partially inherited and partially acquired. Those personality traits obscure the impact of income on the subjective well-being in the micro level when the level of a separate individual is taken into account. However, they do not play a significant role when the micro level is analysed in terms of individuals' groups based on income deciles. That is because the personality traits in separate groups equalize. It is also identified that the more equally income is distributed within society the higher average level of subjective well-being it possesses.

Key words: subjective well-being, income, EU countries